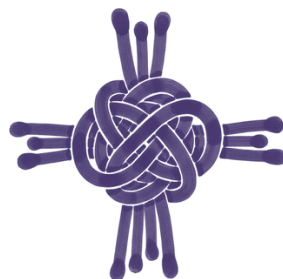

Přišlo by nám NATO na pomoc? Jak funguje článek 5

Ano – a celá evropská bezpečnost stojí na tom, aby o tom nikdo nepochyboval. Článek 5 říká: ozbrojený útok na jednoho člena NATO je útok na všechny.

Kolem té jedné věty ale narostla spousta mýtů, oběma směry. Stojí za to vědět přesně, co slibuje, co neslibuje a proč funguje, i když se podle něj skoro nikdy nestřílelo.

Co přesně ta věta říká

Text z roku 1949 je stručný: smluvní strany se dohodly, že ozbrojený útok proti jedné z nich „bude považován za útok proti všem“, a každá z nich v takovém případě podnikne „akci, jakou bude považovat za nutnou, včetně použití ozbrojené síly“. Všimněte si dvou věcí. Za první, závazek je kolektivní, ale odpověď je na každém spojenci – smlouva nikomu nediktuje, že musí druhý den vyhlásit válku. Za druhé, použití síly je výslovně na stole. Článek 5 není slib solidarity na papíře; je to vojenský závazek, kolem kterého se sedmdesát let staví plány, velitelství a cvičení.

Co článek 5 neříká

Není to automat. Než se aktivuje, Severoatlantická rada – tedy všech 32 vlád – potvrdí, že k útoku podle článku 5 došlo. A není to spoušť pro každý incident: sestřelený dron nebo přerývaný kabel se řeší konzultacemi podle článku 4, posilováním obrany a odvetou pod prahem války. Přesně proto Rusko vede svou kampaň sabotáží tak, aby se pod tím prahem držela.

Skeptik z toho vyvodí, že závazek je děravý. Praxe říká opak: jedinkrát v historii, po 11. září 2001, byl článek 5 aktivován – během jediného dne a jednomyslně. Na obranu Ameriky tehdy létaly i evropské letouny AWACS.

Proč mu věřit

Protože nestojí na papíře, ale na vojácích. Na východním křídle aliance – od Estonska po Rumunsko – dnes stojí mnohonárodní bojová uskupení: Němci v Litvě, Britové v Estonsku, Američané v Polsku, Češi na Slovensku měli léta stejnou roli. Logika je prostá a stará jako aliance sama: kdo zaútočí na Tallinn, střílí první den i na Němce, Brity a Kanadany. Tím se z otázky „přišli by?“ stává otázka „už tam jsou“.

K tomu přibýlo od roku 2025 vzdušné hlídkování nad Baltem a Polskem poté, co ruské drony opakovaně narušily alianční nebe. Odpověď na každé takové testování je součást odstrašení: ukazuje, že se reaguje.

Česká stránka věci

Česko je v NATO od roku 1999 a článek 5 je důvod, proč otázka „ubránili bychom se?“ nezní „sami proti komu?“, ale „s kým a jak rychle“. Platí to i obráceně: kdyby byl napaden soused, jsme to my, kdo pomoc dluží. Závazek není pojistka, kterou si platíme – je to slib, který si dáváme navzájem.

A poslední poctivá poznámka: důvěryhodnost článku 5 dnes z velké části drží Amerika. Čím silnější bude evropský pilíř NATO – evropské velení, evropská munice, evropská protivzdušná obrana – tím méně bude ta věta z roku 1949 záviset na jediném hlavním městě za oceánem.

Všechny otázky →

ČASTÉ OTÁZKY

Byl článek 5 někdy použit?

Jednou za 77 let existence aliance – po útocích z 11. září 2001, na obranu Spojených států. Evropské země tehdy mimo jiné hlídkovaly ve vzdušném prostoru USA.

Je článek 5 automatický?

Není. Spojenci nejprve v Severoatlantické radě potvrdí, že jde o útok podle článku 5, a každý pak podnikne akci, jakou považuje za nutnou. Síla závazku stojí na tom, že o odpovědi není pochyb předem.

Co je článek 4?

Právo každého člena svolat konzultace, když se cítí ohrožen. Bývá prvním krokem před článkem 5 – naposledy ho aktivovalo Polsko po vpádu ruských dronů v září 2025.

Platí článek 5 i na kybernetické a hybridní útoky?

Může. NATO potvrdilo, že závažný kyberútok nebo hybridní kampaň mohou článek 5 spustit. Většina hybridních incidentů se ale drží záměrně pod prahem, kde by se o něm hlasovalo.

Jak dlouho by trvalo, než by pomoc dorazila?

První obranná linie už na místě je: na východním křídle aliance stojí mnohonárodní jednotky a protivzdušná obrana. Síly rychlé reakce NATO se počítají na dny, hlavní síly na týdny.

ZDROJE

- Severoatlantická smlouva (1949), čl. 4 a 5 – text NATO
- NATO: invokace čl. 5 po 11. září 2001
- NATO: mnohonárodní bojová uskupení na východním křídle (eFP)
- Aktivace čl. 4 Polskem po dronovém incidentu, září 2025
- NATO: mise Eastern Sentry / Baltic Sentry 2025–2026